

О.В. Топоркова, канд. екон. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)

І.В. Янчева, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Останнім часом відбулися позитивні зрушення в методиці самостійної роботи, зокрема в розширенні видів самостійних завдань на користь таких з них, які не тільки тренують уміння й навички, а й розвивають пізнавальну активність. Значно різноманітілися способи постановки самостійних занять.

Через систему пізнавальних завдань за допомогою прийомів розумової діяльності студенти вдосконалюють уміння аналізувати, диференціювати ознаки, виділяти головне, узагальнювати, класифікувати, доводити. Форми самостійних завдань бажано урізноманітнювати, щоб залучати до сприймання різні види пам'яті: зорову, слухову, моторну. Сьогодні існує величезна кількість навчальних курсів, програм навчання. Незалежно від того, який навчальний заклад або програму вибрав студент, сам процес буде організований практично однаково з використанням стандартних форм організації навчання. Варто врахувати, що залежно від спеціальності, програма й тижневе навантаження буде різним (кількість годин на тиждень – лекційні заняття, а інший час – самостійна робота).

Одна з умов успішної самостійної роботи – це партнерський характер взаємодії викладача й студента. Викладач і студент обговорюють, у якому форматі буде відбуватися їхня самостійна робота. Пріоритетними тенденціями організації самостійної роботи студентів прийнято вважати:

– інтеграційні підходи до організації самостійної роботи з метою комплексного впливу на мотиваційну сферу студентів (стимулює пізнавальну активність студентів, сприяє формуванню якостей особистості, необхідних для самостійної організації процесу навчання й цілеспрямованого довільного вивчення навчального матеріалу);

– використання в рамках організації самостійної роботи навчально-методичних комплексів, що дозволяють удосконалювати самостійну роботу студентів над вивченням, закріпленням і контролем якості засвоєння навчального матеріалу;

– пріоритетність практичної, методичної, професійної компетенції викладача;

- пряме й непряме формування культури навчальної діяльності;
- моделювання ситуацій професійного спілкування;
- застосування засобів і методів організації самостійної роботи й принципів самоорганізації, самоврядування й самодіагностики студента.

Основними дидактичними умовами вдосконалювання самостійної роботи студентів є:

- чіткість планування самостійної роботи студентів (облік принципу оптимізації, принципу цілеспрямованості; рівня мотивації студентів, ступеня їхньої готовності до практичної діяльності);
- науковість організації самостійної роботи студентів (планування часу, сприяння формуванню культури навчальної діяльності студентів, варіативність видів діяльності);
- своєчасність і систематичність здійснення моніторингу;
- професіоналізм і компетентність викладача (особистісні якості викладача, теоретичний і практичний рівень його підготовленості).

З урахуванням змісту, цілей та завдань, що вирішуються в процесі опанування дисципліни можливо виділити основні види самостійної роботи:

- Підготовка до поточних аудиторних занять.
- Оформлення звітів індивідуальних робіт.
- Пошуково-аналітична робота.
- Практичні тренінги.

Перелік завдань для самостійної роботи студентів наведено у Карті самостійної роботи студента, яка включається до «Методичних матеріалів щодо змісту та організації самостійної роботи студентів, поточного і підсумкового контролю їх знань». Студенти на власний розсуд повинні визначитись з елементом самостійної роботи, щоб набрати необхідну кількість балів.

Формами самостійної роботи студентів є:

- Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу та вивчення окремих тем або питань, що передбачені для самостійного опрацювання.
- Виконання домашніх завдань та аналіз конкретної виробничої ситуації, індивідуальних завдань з використанням програмного забезпечення.
- Підготовка до практичних занять та відпрацювання завдань тренінгів з дисципліни, пошук джерел для підготовки презентації за заданою тематикою.
- Підготовка до контрольних робіт та інших форм поточного контролю та захист індивідуальних робіт.